



ПОНЯТТЯ ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ, МЕТОДИ ТА СТАДІЇ ПРОВЕДЕННЯ

У сучасних умовах у зв'язку з ускладненням підприємницької діяльності та появою на цій основі великої кількості правопорушень в сфері господарювання, великого значення набуває здійснення сукупності заходів, які в свою чергу спрямовані на вдосконалення процесу їх розслідування з метою встановлення фактичних обставин справи. У зв'язку з цим зростає роль і значення раціональної організації дій, які направлені на забезпечення повноти та об'єктивності процесу розслідування правопорушень. Одним із таких заходів є проведення експертного дослідження [1, с. 55-57].

Експертним називається дослідження, яке проводить експерт у кримінальному, цивільному, господарському або іншому виді процесу за завданням правоохоронних органів. Воно полягає у вивченні експертом за дорученням суду, слідчого та інших правоохоронних органів речових доказів й інших матеріалів з метою встановлення фактичних даних і обставин, які мають значення для правильного вирішення справи. Воно є основою судової експертизи, яка є засобом отримання доказів (ч. 2 ст. 65 Кримінально-процесуального кодексу України).

На підставі дослідження експерт робить висновок від свого імені і несе за нього особисту відповідальність згідно чинного законодавства України.

Експертизи можуть бути призначені постановою слідчого або ухвалою суду першої інстанції, якщо виникає необхідність у залученні спеціальних знань. У деяких випадках, установлених законом, вони призначаються в обов'язковому порядку.

Методика експертного дослідження - це конкретизація прийомів і способів виконання робіт відповідно до мети і плану експертизи, яка представляється у вигляді стандарту проведення економічної експертизи.

При проведенні експертних досліджень використовуються наступні методи:

- загальні (категорії та закони діалектичної логіки; формально-



логічні методи пізнання: аналіз, синтез, узагальнення; індукція та дедукція, гіпотеза; аналогія тощо);

- загальнонаукові (спостереження, вимірювання, опис, експеримент; порівняння, моделювання; реконструкція);
- спеціальні (візуальні, мікроскопічні, фотографічні, фізичні, хімічні, біологічні, математичні тощо).

Послідовність застосування методів дослідження та технічних засобів визначається експертом відповідно до методик проведення певних досліджень. При цьому експерт повинен використовувати неруйнуючі методи, за винятком, якщо в результаті їх застосування не може бути досягнута мета дослідження.

Експертне дослідження – складний процес, в якому окремі його етапи взаємопов'язані та взаємообумовлені. У зв'язку з цим, з методологічного погляду у цьому єдиному процесі можна виділити основні елементи, які утворюють стадії проведення експертного дослідження, а саме:

- попереднє дослідження.
- роздільне дослідження.
- експертний експеримент.
- порівняльне дослідження.
- оцінка результатів дослідження та формулювання висновків.
- оформлення експертного дослідження [2, с. 123-125].

Залежно від виду завдань, які вирішуються експертним дослідженням, стадії експертного експерименту і порівняльного дослідження можуть бути відсутні.

Експерт проводить дослідження первинних документів, бухгалтерської та податкової звітності, документів про економічну діяльність, фінансово-кредитні операції і встановлює відповідність оформлення господарських операцій вимогам чинного законодавства.

До переваг експертного дослідження можна віднести те, що:

- експертне дослідження значно прискорює розгляд справи в суді;
- під час судового засідання експертне дослідження має доказову силу та прирівнюється до речового доказу;
- незгода з експертним дослідженням повинна бути обґрунтованою та вмотивованою.
- експертне дослідження дає змогу всебічно та обґрунтовано оцінити та розглянути всі аспекти функціонування та діяльності підприємства.



У висновках викладаються відповіді в тій послідовності, в якій поставлені питання у вступній частині висновку. Формулювання відповідей повинні бути повними, конкретними, зрозумілими, без двоякого тлумачення. На кожне з поставлених питань має бути дано відповідь по суті або вказано, з яких причин неможливо його вирішити.

Після висновків вказуються відомості про кількість об'єктів, використаних для проведення дослідження, кількість об'єктів, що повертаються ініціатору, упакування об'єктів (характер, розміри упаковки, спосіб запобігання несанкціонованому доступу до об'єктів досліджень, зміст написів, кількість та належність підписів, відтисків печаток, їх розташування на упаковці), подальший рух об'єктів дослідження.

При формулюванні висновків не дозволяється користуватися будь-якими позначеннями, які для зручності використовувалися при описі об'єктів, явищ, подій в ході дослідження [3, с. 201]

Література

1. Волкова І. А. Судово-бухгалтерська експертиза / І. А. Волкова. – К.: Центр учб. л-ри, 2009. – 84 с.
2. Економічна експертиза: нормативно-правове регулювання та наукові коментарі: навч.-довід. посіб. / уклад. Ю. М. Грошевий [та ін.]. – Х.: Одіссей, 2004. – 448 с.
3. Шепітько В. Ю. Довідник слідчого / В. Ю. Шепітько. – Х.: Одіссей, 2013. – 232 с.
4. Кулик Р.Р. Оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання: доцільність залучення аудиторських фірм // Наукові записки [Національного університету. – 2011. – Випуск 16. – С. 168-174